

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง การบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาอำเภอสะทอนทราย จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามลำดับ ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและกรรมการสถานศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และ ครู ต่อการบริหารงานพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทาง ปฏิรูปการศึกษาแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มประชากรได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 34 คน ครู จำนวน 372 คน รวม 406 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกรรมการสถานศึกษา มีจำนวน 136 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น

1. แบบสอบถามใช้สำหรับผู้บริหารและครู ลักษณะแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามใช้ตามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงาน พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา
ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรายละเอียดการดำเนินงาน พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา มีลักษณะ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 32 ข้อ กำหนดไว้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ ใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ดำเนินการวิจัยได้ดำเนินการจัดทําข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับรวบรวมมาได้ โดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด แล้วคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ที่สุดไว้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 นำมาแจกแจงความถี่แต่ละรายการเพื่อวิเคราะห์หาค่าร้อยละ แบบสอบถามตอนที่ 3 ตรวจสอบให้คะแนน โดยกำหนดเป็น 5 ระดับตามวิธีของ ลิเคิร์ท นำคะแนนที่ได้มาหาค่าสถิติ ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows หาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทดสอบสมมุติฐาน โดยหาค่า t

2. แบบสัมภาษณ์ ได้วิเคราะห์จากผลการสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลผู้สัมภาษณ์ และสรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัย การบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา อําเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถสรุปผลประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. การบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู พบว่า สิ่งสำคัญที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ โรงเรียนมีการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน อันดับสอง คือ โรงเรียนได้รับความร่วมมือและอำนวยความสะดวกจากท้องถิ่นในการจัดหาทรัพยากรพื้นฐานที่จำเป็น สำหรับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและอันดับสาม คือ การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีการกำหนดคุณภาพผู้เรียนในอนาคต

2. ผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นว่า การบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ทางด้านการพัฒนาหลักสูตรและด้านการประเมินหลักสูตร เป็นรายชื่อ ได้มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

3. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่า การบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ทางด้านการบริหารงานที่เอื้อต่อการพัฒนาหลักสูตรได้มีการปฏิบัติจริง อยู่ในระดับมาก คือ การดำเนินการจัดบรรยากาศในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน และการดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์

ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ ตลอดจนสนามกีฬา มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ส่วนกิจกรรมที่มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง 3 ลำดับแรก คือ (1) การใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุด (2) ผู้บริหารมีการดำเนินงานพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และ (3) ยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของสังคม และดำเนินงานด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน มีการจัดซื้อในราคาท้องตลาดที่เป็นธรรม

4. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ของโรงเรียน โดยภาพรวมทุกด้าน คือ ด้านการบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นและด้านการบริหารงานที่เอื้อต่อ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

5. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในด้านการบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นและด้านการบริหารงานที่เอื้อต่อ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา เป็นรายข้อไม่มีความแตกต่าง

6. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา โดยภาพรวมทุกด้านไม่มีความแตกต่างกัน

7. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่สำคัญ 3 อันดับแรก เรียงจากค่าคะแนนเฉลี่ย จากมากไปน้อย คือ (1) บุคลากรไม่เข้าใจเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (2) ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรทางการศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ และ (3) ทุกโรงเรียนควรมีหลักสูตรท้องถิ่น

8. คณะกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นว่าคุณเองได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น โดยการร่วมทำกิจกรรมต่างๆที่สำคัญ 3 อันดับแรก เรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ดังนี้ (1) ปลูกฝังค่านิยมในภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน (2) การมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญ โรงเรียน และ (3) การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

9. ในโรงเรียนประถมศึกษา มีหลักสูตรท้องถิ่น คือ เรื่อง การทอผ้า การทอเสื่ออก การกรอหม้อผ้า การจักสาน และการทำแชมพูสมุนไพร ซึ่งมีลักษณะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยการพัฒนาการเรียนการสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มการทำงาน และพื้นฐานอาชีพ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยการปฏิบัติจริง และสิ่งที่เป็นปัญหา คือ การขาดแคลนงบประมาณ ส่วนวิธีการแก้ปัญหาได้ดำเนินการแก้ปัญหา โดยการนำวัสดุในท้องถิ่นมาเป็นสื่อในการเรียนรู้ และประสานงานขอความร่วมมือให้ชุมชน สนับสนุนด้านงบประมาณและเชิญวิทยากรจากชุมชนมาช่วยสอน

อภิปรายผล

ในการศึกษาสภาพการบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ความความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในครั้งนี้ ได้ตั้งสมมุติฐานการวิจัยไว้ว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกัน ผลจากการทดสอบสมมุติฐานพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาไม่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ทั้งผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ร่วมมือกันในการจัดหาทรัพยากรพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตร และอำนวยความสะดวก ตลอดจนมีการกำหนดคุณภาพผู้เรียน ในอนาคตร่วมกันนั้น อาจเป็นผลมาจากการที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้มีนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดมีการบริหารจัดการโดยให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วม กำหนดให้ทุกโรงเรียนมีคณะกรรมการสถานศึกษา มีการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนที่มาจากบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการรับบริการและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน ในครั้งนี้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอละหานทราย ได้มีโครงการอบรมปฏิบัติการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน โดยใช้กระบวนการ AIC เมื่อปีงบประมาณ 2542 ทุกโรงเรียนจึงมีธรรมนูญโรงเรียน ที่มาจากการจัดทำกิจกรรมร่วมกัน อาจส่งผลให้ทั้งผู้บริหาร ครูและกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ร่วมมือกันในการจัดหาทรัพยากรพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตรและอำนวยความสะดวก ตลอดจนมีการกำหนดคุณภาพผู้เรียนในอนาคตตรงกัน

2. ผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นว่าการบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการประเมินหลักสูตรและด้านการบริหารงานที่เอื้อต่อการพัฒนาหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเหมือนกัน อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูไม่มีความรู้ ไม่เข้าใจในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจริง จึงไม่สามารถระบุระดับการบริหารงานได้อย่างชัดเจน จึงตอบแบบสอบถามให้อยู่ในระดับปานกลาง เป็นส่วนมาก เพราะจากการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่าไม่เข้าใจในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ต้องการให้มีการอบรมบุคลากร ด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างเป็นระบบมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชาญณรงค์ ศิริอำพันธ์กุล (2542) ที่พบว่าครูมีความต้องการรับการอบรมพัฒนา เรื่องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในระดับมากและสมพิศ วงษ์แหยม (2536) ที่พบว่าครูไม่เข้าใจ เรื่องของการพัฒนาหลักสูตร ต้องการให้มีการอบรมในเรื่องนี้เช่นเดียวกัน ส่วนสุพิศย์ สมศรี (อ้างแล้ว) พบว่าครูมีปัญหากับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในรายชื่ออยู่ในระดับมากทุกข้อ และโดยภาพรวมก็เป็นปัญหาในระดับมากเช่นเดียวกัน อัครโยธิน นากรณ์ (อ้างแล้ว) ก็พบว่า

การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา ปีการศึกษา 2540 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธรโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้และด้านการประเมินหลักสูตรพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเช่นกันและเสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ (2540) พบว่าการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง การที่ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อาจจะเป็นเพราะงานพัฒนาหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของงานวิชาการอยู่แล้ว ทุกคนต้องเอาใจใส่ และให้ความสำคัญ ดังนั้น ผลการวิจัยที่ระบุว่าการบริหารงานของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง แสดงถึงการบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นก็จัดอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

3. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในด้านการบริหารงานที่เอื้อต่อการพัฒนาหลักสูตร ที่มีการจัดบรรยากาศในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากนั้น เป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องให้ความร่วมมือ สนับสนุน การดำเนินงานในโรงเรียน ซึ่งสิ่งที่คณะกรรมการสถานศึกษาส่วนใหญ่สามารถสนับสนุนโรงเรียนได้มากที่สุด คือ เรื่องของอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์เป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข คอบสนองความต้องการของท้องถิ่น จึงส่งผลให้การจัดบรรยากาศในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

4. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูรายด้านและโดยรวมไม่มีความแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุใกล้เคียงกัน คือ อายุระหว่าง 31-50 ปี (ร้อยละ 79.04) และมีการศึกษาใกล้เคียงกัน คือ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 90.92) จึงทำให้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับอัศวิน นากรณ์ (อ้างแล้ว) ได้เปรียบเทียบการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา จังหวัดยโสธรตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูรายด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตรไม่แตกต่างกัน และโดยภาพรวมก็ไม่แตกต่างกันเช่นกัน

5. คณะกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นว่า ตนเองมีส่วนร่วมในการปลูกฝัง ค่านิยมในภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนนั้น เพราะตนเองเป็นบุคลากรที่เป็นแหล่งความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งจะได้รับการเชิญให้ไปเป็นวิทยากร ในการจัดการเรียนรู้ เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นเป็นประจำและร่วมจัดทำธรรมนูญโรงเรียน เพราะในการบริหารงานของโรงเรียนได้มีการบริหารจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชีล่า (อ้างถึงใน อัศวิน นากรณ์ : 2541) กล่าวถึงการให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วม ในกระบวนการบริหารการศึกษา การบริหารงบประมาณ การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตรจะส่งผลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชนในทางที่ดีอีกด้วย

6. ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ ในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น พบว่าเป็นปัญหาในระดับสูงที่สุด เพราะผลจากการวิจัยพบว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในประเด็นการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยมาก (ร้อยละ 8.29) โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนชิ้นใหม่เลย จึงทำให้เกิดการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรไม่เพียงพอต่อการจัดหาสื่อการเรียนการสอน ความขาดแคลนจึงเป็นปัญหาอยู่ในระดับสูงสุดซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรุ่งฟ้า หิรัญวงศ์ (2535) ที่พบว่าขาดงบประมาณในการอบรมครูและสุพิศม์ สมศรี (2541) พบว่าด้านที่มีปัญหามากเป็นอันดับแรก คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์ แสดงให้เห็นได้ว่าการบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีปัญหาด้านการขาดแคลนงบประมาณจริง

7. ในการรายงานผลการจัดการศึกษาประจำปีของโรงเรียนนั้น กรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมน้อย (ร้อยละ 58.82) แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนขาดการกระจายอำนาจในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ที่พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับการบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา มีการจัดทำรายงานการจัดการศึกษาในรอบปีการศึกษาต่อสาธารณชน (ร้อยละ 66.77) และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเบอร์นาร์ดี (อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ : 2540) ที่เสนอแนะว่าควรมีการผลักดันให้มีการจัดการศึกษาที่เน้นการกระจายอำนาจ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

ในการเสนอแนะได้แบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ มีความคิดเห็นของผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีการบริหารงานพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งในการที่จะพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพสูงได้นั้น การบริหารงานจะต้องอยู่ในระดับมาก ดังผลงานวิจัยของอาราม สุวรรณชัยรบ (2535) ดังนั้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอละหานทราย ควรได้นำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 การพัฒนาบุคลากร จากผลการวิจัย พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและมีข้อเสนอแนะว่าให้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะ การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตรในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ที่มีระดับการพัฒนาต่ำที่สุด

1.2 ควรมีการระดมทรัพยากรเพื่อแก้ปัญหาในเรื่อง งบประมาณไม่เพียงพอ

1.3 ผลจากการวิจัยพบว่ากรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมในการรายงานผลการจัดการศึกษาในรอบปีการศึกษาอยู่ในระดับน้อย จึงควรมีการพัฒนาปรับปรุงระบบการบริหารจัดการ ให้มีการบริหารจัดการโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกด้านมากขึ้น เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาประสบผลสำเร็จสูงขึ้น สอดรับกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 289

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผลจากการวิจัยการบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ที่มีต่อระดับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งพบว่าผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน จึงควรมีการศึกษาวิจัยต่อเนื่องในประเด็นต่อไปนี้

2.1 การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พ.ศ. 2544 เพราะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยการพัฒนาจากหลักสูตรแกนกลาง ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนด

2.2 การบริหารงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้โรงเรียนเริ่มใช้หลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ในปีการศึกษา 2546 เป็นต้นไป

2.3 ศึกษาผลกระทบอันเกิดจากการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544